

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича
Географічний факультет
Кафедра географії України та регіоналістики

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Декан географічного факультету

Мирослав ЗАЯЧУК

« 12 » 2024 року

РОБОЧА ПРОГРАМА
навчальної дисципліни
ТЕХНІКО-ЕКОНОМІЧНІ ОСНОВИ ВИРОБНИЦТВА
вибіркова

Освітньо-професійна програма «Географія»

Спеціальність 106 «Географія»

Галузь знань 10 «Природничі науки»

Рівень вищої освіти перший (бакалаврський)

Географічний факультет

Мова навчання українська

Чернівці 2024 рік

Робоча програма навчальної дисципліни «ТЕХНІКО-ЕКОНОМІЧНІ ОСНОВИ ВИРОБНИЦТВА» складена відповідно до освітньо-професійної програми «Географія», спеціальність 106 «Географія», галузь знань 10 «Природничі науки», затвердженої Вченою радою Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича (Протокол № 12 від «21» грудня 2020 р.).

Розробник: Джаман Ярослав Васильович, асистент кафедри географії України та регіоналістики, кандидат географічних наук, доцент.

Викладач: Джаман Ярослав Васильович, асистент кафедри географії України та регіоналістики, кандидат географічних наук, доцент.

Погоджено з гарантом ОП «Географія»

Гарант освітньої програми Дарія ХОЛЯВЧУК

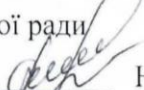
Затверджено на засіданні кафедри географії України та регіоналістики

Протокол № 13 від « 09 » серпня 2024 року

Завідувач кафедри Іван КОСТАЩУК

Схвалено навчально-методичною радою географічного факультету

Протокол № 1 від « 12 » серпня 2024 року

Голова навчально-методичної ради географічного факультету Наталя АНДРУСЯК

1. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА.

Навчальна дисципліна «ТЕО виробництва» належить до переліку вибіркових навчальних дисциплін за освітнім рівнем «бакалавр», що пропонується в рамках циклу професійної підготовки здобувачів першого рівня вищої освіти. Вона забезпечує формування у студентів професійно-орієнтованої компетентності системного суспільно-географічного і регіонального дослідження технологічних процесів основних галузей виробництва (країни і окремих регіонів) та спрямована на засвоєння теоретичних і практичних знань про особливості технологічних процесів у виробництві і територіальної організації продуктивних сил і суспільства загалом, раціонального використання природних ресурсів і охорони оточуючого середовища, взаємодії природи і суспільства в системі «Природа – Людина – Господарство», вдосконалення вмінь та навичок регіональних досліджень набутих під час вивчення дотичних дисциплін за освітнім рівнем «бакалавр».

1.1. Мета викладання дисципліни.

Метою викладання навчальної дисципліни «Техніко-економічні основи виробництва» є надати цілісну систему знань і уявлень в основах виробництва – промисловості, сільського господарства, транспорту, а також факторів, які безпосередньо впливають на їх функціонування і розміщення; закласти основні знання з техніко-економічних особливостей виробництва, познайомити з місцем, роллю і значенням даного предмету. Показати важливість техніко-економічних основ виробництва як предмета при переході до ринкової економіки.

1.2. Завдання вивчення дисципліни.

Основні *завдання* вивчення дисципліни:

- отримання студентами необхідного інформаційного матеріалу, знань, особливостей розвитку і розміщення виробництва, а також їх технологічного циклу;
- вироблення у студентів географічного мислення;
- оволодіння студентами основних методів дослідження економічної географії;
- ознайомлення студентів із:
 - а) об'єктом, предметом вивчення та структурою техніко-економічних основ виробництва;
 - б) етапами розвитку ТЕОВ;
 - в) основними поняттями і концепціями ТЕОВ;
 - г) ключовими глобальними проблемами ТЕОВ.

1.3. Пререквізити.

Навчальна дисципліна «ТЕО виробництва» вивчається у восьмому семестрі. Основою для вивчення дисципліни є предмети «Географія світового господарства», «Регіональна економічна і соціальна географія», «Економічна і соціальна географія України», «Основи географічного менеджменту і

маркетингу», «Основи раціонального природокористування і охорони природи».

1.4. Компетенції, якими має оволодіти студент в процесі вивчення дисципліни.

У результаті вивчення курсу студенти повинні

знати:

- знати і розуміти предметну область та професійну діяльність;
- передумови та чинники розміщення галузей промисловості України;
- галузеву та територіальну структуру основних галузей промисловості України;
- техніко-економічні особливості процесів виробництва видобувних та обробних галузей промисловості;
- роз'яснювати сутність, чинники, класифікацію, закономірності розвитку природничо-суспільно-просторових процесів у системі «ТЕО виробництва»;
- розуміти функції, принципи і методи управління регіональним розвитком через призму стратегії сталого розвитку.

вміти:

- описувати технологічні процеси;
- аналізувати тенденції і чинники розвитку промисловості та її складових;
- оцінювати напрямки покращення та вдосконалення технології та техніки у виробництві;
- виявляти актуальні напрями досліджень територіальної організації суспільства, досліджувати територіальну організацію суспільства на різних ієрархічних рівнях його життєдіяльності;
- володіти методами географічного моделювання і прогнозування, використовувати знання для оцінки і прогнозу трансформації територіальної організації та регіонального розвитку в геосистемах різних ієрархічних рівнів;
- аналізувати потенціал територій щодо здійснення того чи іншого виду господарської діяльності.

Загальні компетентності (ЗК)

ЗК1. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК2. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК6. Здатність до проведення досліджень на відповідному рівні.

Фахові компетентності спеціальності (ФК)

ФК 2. Здатність застосовувати знання і розуміння основних характеристик, процесів, історії і складу природи і суспільства.

ФК 13. Здатність встановлювати закономірності розміщення, руху, структури, територіальної організації населення та господарства, просторових процесів та форм організації життя людей на глобальному, регіональному на національному рівнях.

ФК 14. Здатність оцінювати роль і місце України у сучасному світі,

2.2. Структура змісту навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Теми лекційних занять	Змістовий модуль 1. Техніко-технологічні аспекти промислового виробництва											
Тема 1. Основи технології виробництва палива	18	4	4			10						
Тема 2. Основи технології металургійного виробництва	22	6	6			10						
Тема 3. Основи технології машинобудування	22	6	6			10						
Разом за ЗМ1	62	16	16			30						
Теми лекційних занять	Змістовий модуль 2. Економіко-технологічні аспекти промислового виробництва.											
Тема 4-5. Економічна ефективність техніко-технологічного розвитку промислового виробництва	27	6	6			15						
Тема 6-7. Ринкові механізми підвищення прибутковості промислового виробництва.	31	8	8			15						
Разом за ЗМ 2	58	14	14			30						
Усього годин	120	30	30			60						

2.3. Теми семінарських (практичних) занять

№	Назва теми	Кількість годин / балів
1.	Основи технологій хімічної промисловості.	6 / 6
2.	Виробництво будівельних матеріалів.	6 / 6
3.	Технології лісопереробного комплексу.	6 / 6
4.	Основи технологій легкої промисловості.	6 / 6
5.	Основи технологій харчової промисловості.	6 / 6

3. ЗМІСТ ЗАВДАНЬ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ ТА ЗАВДАНЬ ДЛЯ САМОПЕРЕВІРКИ ЇЇ ВИКОНАННЯ:

№	Назва теми
1.	ТЕОВ в паливно-енергетичному комплексі. Паливна промисловість, її значення, види палива. ТЕО промислового видобутку та переробки вугілля.
2.	ТЕОВ чорних та кольорових металів. Умови та фактори розвитку і розміщення чорної та кольорової металургії.
3.	Структура технологічного процесу характеристики і види машинобудівного виробництва.
4.	Родовища природних будівельних матеріалів України, розміщення та особливості видобування.
5.	Швейна промисловість та її розміщення. Хутрова галузь.

4. ТЕМИ ІНДЗ:

1. Охарактеризуйте будівельний комплекс України.
2. Основи технології видобування вугілля.
3. Основи технології видобування нафти і природного газу.
4. Основи технології переробки нафти і природного газу.
5. Основи технології використання новітніх джерел енергії.
6. Основи технології виплавки чавуну.
7. Основи технології виплавки сталі.
8. Основи технології виробництва основних кольорових металів.
9. Новітні види металургійного виробництва.
10. Новітні технології машинобудування в електроніці та мікроелектроніці.
11. Основи технології виробництва сірчаної кислоти.
12. Основи технології виробництва мінеральних добрив.
13. Основи технології виробництва полімерних матеріалів.
14. Керамічні будівельні матеріали і вироби з них.
15. Технологія виробництва скла.
16. Технологія виробництва цементу.
17. Технології лісозаготівельних робіт.
18. Технології виробництва фанери.
19. Технології лісохімічного виробництва.
20. Технології виробництва паперу та целюлози.
21. Основи технологій виробництва нетканих матеріалів.
22. Особливості технології виробництва продуктів харчування.
23. Технології виробництва цукру.
24. Загальна характеристика економічної ефективності виробництва.
25. Техніко- економічні показники ефективності виробництва.
26. Основні методи визначення ефективності використання нової техніки.
27. Прибутковість підприємства та її джерела.
28. Основні заходи ринкового регулювання прибутковості промислового виробництва.

Методи навчання:

словесні методи (лекція, співбесіда, консультація, дискусія, тощо),
практичні заняття,
наочні методи (презентації, ілюстрації, відеоматеріали, тощо),
робота з книгою: навчально- методичною, науковою,
електронне та інтерактивне онлайн-навчання (мультимедійні, дистанційні),
самостійна робота за програмою навчальної дисципліни.

5. МОДУЛЬ-КОНТРОЛЬ

Перелік запитань для проведення підсумкового модульного контролю:

1. Розкрийте мету та завдання курсу ТЕОВ.
2. Охарактеризуйте будівельний комплекс України.
3. Визначення промисловості та види її структури.
4. Розкрийте основи технології видобування вугілля.
5. Розкрийте основи технології видобування нафти і природного газу.
6. Розкрийте основи технології переробки нафти і природного газу.
7. Охарактеризуйте основи технології виробництва основних видів електроенергії на ТЕС, АЕС, ГЕС.
8. Розкрийте основи технології використання новітніх джерел енергії.
9. Охарактеризуйте основи технології виплавки чавуну.
10. Охарактеризуйте основи технології виплавки сталі.
11. Розкрийте основи технології виробництва основних кольорових металів.
12. Охарактеризуйте новітні види металургійного виробництва.
13. Розкрийте значення машин як елемента продуктивних сил.
14. Охарактеризуйте технології лиття.
15. Охарактеризуйте технології оброблення металів тиском.
16. Охарактеризуйте технології оброблення металів верстатами різних типів.
17. Проаналізуйте технології зварювання металів.
18. Проаналізуйте новітні технології машинобудування в електроніці та мікроелектроніці.
19. Проаналізуйте основи технології виробництва сірчаної кислоти.
20. Охарактеризуйте основи технології виробництва аміаку та азотної кислоти.
21. Охарактеризуйте основи технології виробництва мінеральних добрив.
22. Проаналізуйте технологічний процес коксохімічного виробництва.
23. Проаналізуйте основи технології виробництва полімерних матеріалів.
24. Охарактеризуйте природні кам'яні матеріали та вироби з них.
25. Охарактеризуйте керамічні будівельні матеріали і вироби з них.
26. Охарактеризуйте скляні будівельні матеріали.
27. Розкрийте технологію виробництва скла.
28. Розкрийте технологію виробництва цементу (портландцементу).
29. Розкрийте технологію виробництва гіпсу, будівельного вапна і бетону.
30. Проаналізуйте технології лісозаготівельних робіт.
31. Проаналізуйте технології лісопильного виробництва.
32. Проаналізуйте технології виробництва фанери.

33. Розкрийте технології столярно-меблевого виробництва.
34. Охарактеризуйте технології лісохімічного виробництва.
35. Охарактеризуйте технології виробництва паперу та целюлози.
36. Проаналізуйте технології прядіння текстильних волокон.
37. Проаналізуйте технологію ткацького виробництва.
38. Розкрийте основи технологій виробництва нетканих матеріалів.
39. Охарактеризуйте особливості технології виробництва продуктів харчування.
40. Проаналізуйте технології виробництва цукру.
41. Проаналізуйте технології виробництва молока та молокопродуктів.
42. Проаналізуйте технології виробництва м'яса та м'ясопродуктів.
43. Охарактеризуйте технології виготовлення консервованих продуктів.
44. Розкрийте загальну характеристику економічної ефективності виробництва.
45. Назвіть і дайте визначення техніко-економічним показникам ефективності виробництва.
46. Назвіть основні методи визначення ефективності використання нової техніки.
47. Визначте джерела економічних ефектів.
48. Визначте прибутковість підприємства та її джерела.
49. Розкрийте основні заходи ринкового регулювання прибутковості промислового виробництва.
50. Розкрийте структуру промисловості і загальні питання її розвитку.
51. Охарактеризуйте промисловість будівельних матеріалів – передумови та фактори її розміщення.
52. Проаналізуйте концентрацію як форму організації промислового виробництва.
53. Розкрийте значення НТР в промисловості.
54. Проаналізуйте спеціалізацію як форму організації промислового виробництва.
55. Визначте форми організації промислового виробництва.
56. Охарактеризуйте вугільну промисловість України.
57. Проаналізуйте паливну промисловість, її значення, види палива.
58. Проаналізуйте організацію лісопромислового комплексу.
59. Охарактеризуйте комбінування як форму організації промислового виробництва.
60. Розкрийте фактори розвитку і формування лісопромислового комплексу.
61. Визначте структуру і територіальну організацію лісопромислового комплексу.
62. Охарактеризуйте електроенергетику України.
63. Визначте проблеми і перспективи розвитку лісопромислового комплексу України.
64. Розкрийте структуру легкої промисловості.
65. Проаналізуйте умови та фактори розвитку і розміщення чорної та кольорової металургії.

66. Розкрийте особливості розміщення галузей легкої промисловості.
67. Охарактеризуйте гірничодобувну промисловість України.
68. Проаналізуйте територіальну організацію текстильної промисловості.
69. Розкрийте технології видобутку, збагачення, первинної переробки рудних корисних копалин.
70. Проаналізуйте сировинну базу та основні центри шкіряно-взуттєвої промисловості.
71. Охарактеризуйте підготовчі роботи видобутку корисних копалин.
72. Визначте проблеми та перспективи розвитку легкої промисловості.

6. СИСТЕМА КОНТРОЛЮ ТА ОЦІНЮВАННЯ КУРСУ

6.1. Методи контролю.

Контроль знань студентів ґрунтується на здійсненні поточного і підсумкового контролю при застосуванні таких способів діагностики, як практичні і самостійні роботи, тестування, індивідуальні завдання, письмове і усне опитування. Поточний контроль здійснюється під час проведення практичних та інших видів занять і має на меті перевірку рівня підготовленості студента до виконання конкретної роботи. Модульний контроль проводиться у вигляді письмового фронтального опитування.

Форма підсумкового контролю - залік, що полягає в оцінюванні засвоєння студентом навчального матеріалу на підставі відповідей на підсумковому модулі, результатів виконання ним певних видів робіт.

Методами контролю є: усний, письмовий (розгорнута відповідь), тестовий, графічний при застосуванні індивідуальної та фронтальної перевірки знань, умінь і навичок студентів.

1. Контроль засвоєння *лекційного і самостійно опрацьованого* теоретичного матеріалу здійснюється на основі модульного (письмового) фронтального опитування, в тому числі – тестування.
2. Контроль засвоєння знань та набуття умінь і навиків при виконанні *практичних робіт* здійснюється шляхом їх поточної перевірки.
3. Контроль виконання *індивідуальних завдань* здійснюється за бажанням студентів, як додаткових (необов'язкових для виконання всіма студентами) науково-дослідницьких завдань шляхом оцінювання виконаних рефератів та усного індивідуального захисту результатів дослідження.

6.2. Розподіл балів, які отримують студенти.

Підсумкова оцінка з навчальної дисципліни (до 100 балів) є сумою оцінок компетентностей (балів), одержаних за окремі оцінювані форми навчальної діяльності, за виконанні ІНДЗ та контрольний модуль (залік). Максимальна кількість балів, яку може отримати студент до заліку, у сумі становить 60 балів. Інші 40 балів відводиться на підсумковий модуль (залік). Питання *самостійної роботи* включені до завдань модульного контролю і оцінюються при модульному контролі. Додатково студент може отримати до 10 балів за виконання ІНДЗ. Підсумкова оцінка виставляється за сумою всіх

отриманих балів згідно шкали оцінювання. При цьому в заліковій відомості зазначається сумарна кількість набраних балів, оцінка за шкалою ECTS і оцінка за національною шкалою.

Визнання результатів здобутих шляхом неформальної освіти:

Відповідно до «Положення про взаємодію формальної та неформальної освіти, визнання результатів навчання (здобутих шляхом неформальної та/або інформальної освіти, в системі формальної освіти) у Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича (протокол №10 від 28 жовтня 2019 року)» (<https://www.chnu.edu.ua/media/3aykf41y/polozhennia-pro-vzaiemodiiu-formalnoi-ta-neformalnoi-osvity.pdf>) допускається зарахування навчальних елементів, а також отримання додаткових балів за результатами неформальної освіти:

– робота чи стажування за фахом, що підтверджується документом із підприємства та забезпечує набуття компетентностей, передбачених навчальною дисципліною;

– проходження безкоштовних навчальних тренінгів (вебінарів, семінарів), що проводяться на платформі Prometheus (<https://prometheus.org.ua>) та інших фахових платформах, за умови отримання безкоштовного сертифікату.

Результати зараховуються лише для відповідних тем лекційних і семінарських занять, практичних і лабораторних завдань даної навчальної дисципліни у кількості балів, що виділяються на цей навчальний елемент.

6.3. Шкала оцінювання

Поточне опитування, тестування та самостійна робота	Максимальна кількість балів	
Змістовий модуль 1		
Т 1	8	
Т 2	8	
Т 3	9	
Сума	25	
Змістовий модуль 2		
Т 4	10	
Т 5	10	
Т 6	10	
Т 7	5	
Сума	35	
Залік		40
Всього		100

Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	
	Оцінка (бали)	Пояснення за розширеною шкалою
Зараховано	A (90-100)	відмінно
Зараховано	B (80-89)	дуже добре
	C (70-79)	добре
Зараховано	D (60-69)	задовільно
	E (50-59)	достатньо
Не зараховано	FX (35-49)	незадовільно (з можливістю повторного складання)
	F (1-34)	незадовільно (з обов'язковим самостійним повторним опрацюванням освітнього компонента до перескладання)

7. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА:

7.1. Базова (основна)

1. Бакал Ю. М. Економічна теорія технологічних змін: Навч. посіб. – К.: Заповіт, 1996. – 210 с.
2. Географічна енциклопедія України: у 3 т. / [відповід. ред. О. М. Маринич та ін.]. – К.: Укр. енциклопедія, 1989.
3. Дадашев Б. А. Система технологій: навч. - метод. посіб. / Б. А. Дадашев, В. В. Обливанцов, В. П. Гордієнко. – Суми: УАБС НБУ, 2008. – 294 с.
4. Желібо Є. П. Основи технологій виробництва в галузях народного господарства: навч. посіб. / Є. П. Желібо, Д. В. Анопко, В. М. Буслик. – К.: Кондор, 2005. – 716 с.
5. Збожна О. М. Основи технологій: навч. посіб. / О.М. Збожна. – Т.: Карт-бланш, 2002. – 486 с.
6. Іщук С. І. Київська господарська агломерація: досвід регіонального менеджменту: монографія / С.І. Іщук, О.В. Гладкий. – К.: ВГЛ «Обрії», 2005. – 239с.
7. Іщук С. І. Промислові комплекси України / С. І. Іщук. – К., 2003. – 248 с.
8. Іщук С. І., Гладкий О. В. Техніко-економічні основи промислового виробництва: навч. посіб. – К.: ВЦ «Академеія», 2011. – 296 с.
9. Топчієв О. Г. Терміни і поняття в економічній географії / О. Г. Топчієв.- К.: Радянська школа, 1982. – 160 с.
10. Методичні вказівки до виконання лабораторних робіт з курсу «Техніко-економічні основи виробництва» (для студентів географічного факультету денної та заочної форми навчання). / Укладачі: В. О. Джаман, В.П. Руденко. – Чернівці: ЧДУ, 1991. – 55 с.

7.2. Допоміжна

1. Багнюк В.М. Україні нову енергетичну стратегію // Науковий світ. – 2001. - № 6. – с. 8-10.
2. Віктора В. Біотехнології кидають виклик павукові // Науковий світ. –

2001. – № 1. – с. 21-23.

3. Джаман В. О., Джаман Я. В. «Техніко-економічні основи виробництва» як методологічна база планування територіального розвитку (прикладні аспекти) // Професор Юрій Полянський: від плакорів Поділля до засніжених Анд: матеріали Всеукраїнського онлайн-семінару, приуроченого 130-річчю з дня народження географа, геолога, археолога Полянського Юрія Івановича (27 – 28 травня 2022 р.). – Тернопіль: Вектор, 2022. – С. 63 – 67.

4. Джаман Я. В. Особливості викладання та практична значимість предмету «Техніко-економічні основи виробництва» в системі підготовки географів // Scientific and pedagogical internship «Special methods of organizing the educational process for students in the field of biology, ecology, geography, geology and chemistry»: Internship proceedings (December 19 – January 29, 2023. Riga, the Republic of Latvia). – Riga, Latvia: «Baltija Publishing», 2023. – P. 13 – 16.

5. Міренський І.Г. Основи технології машинобудування: навч. посіб. / І. Г. Міренський. – Х.: Тимченко, 2008. – 256 с.

6. Топчієв О. Г. Основи суспільної географії / О.Г. Топчієв. – Одеса: Астропринт, 2001. – 560 с.

7. Шаблій О. І. Основи загальної суспільної географії: підруч. / Шаблій О.І. – Львів: Вид. центр ЛНУ ім. І.Франка, 2003. – 444 с.